

Sinsi ve Kadim Düşmanımız: #İSRAF -1

Sözlüklere baktığımızda israf kelimesinin “haddi aşma, hata, cehalet, gaflet” gibi manalara gelen **seref** kökünden türetildiğini öğreniyoruz. İsrâf ifadesi genel olarak hemen her konuda makul sınırların dışına çıkmayı, haddi aşan söz ve davranışlarda bulunmayı, özellikle maddi kaynakların ölçü ve hesap gözetilmeden saçıp savurma derecesinde ziyan edilmesini tanımlıyor.

İsrafa karşı dinin yaklaşımıyla baktığımızda, bizlere bahşedilen ve emaneten verilen nimetlerin haksız ve ölçüsüzce kullanılması, ziyan edilmesine karşı uyarıldığımızı, her türlü israftan men edildiğimizi görüyoruz. Nitekim, israf konusu geçtiğinde Rabbimizin “*Ey Ademoğulları! Her mescitde ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.*” (Â'râf/31) uyarısını, Hz. Muhammed aleyhisselamın “*akan bir nehirden abdest alırken dahi israf edilmemesi*” hassasiyetini tekrar hatırlatmak gerekir.

İsrâf olduğu düşünülen kararları alan ve uygulayanlar açısından baktığımızda, 3 ana grupta derleyebileceğimizi düşünüyorum. Bunları bireysel, toplumsal ve kamusal israflar şeklinde gruplayabiliriz.

Bireysel israf konusu olabilecek o kadar çok şey var ki! Bunların çoğunu yaptığımızın farkında bile olamıyoruz. Ayrıntılara girmeden kabaca sıralayacak olursak, başlıca bireysel israf konularımız: Zaman, yetenek, ilgi, sağlık, para, gençlik, söz şeklinde sıralayabiliriz. Bunlar içinde şüphesiz en kıymetli ve geri dönüşü olmayan kaynağımız zamandır. Diğer konular da doğrudan veya dolaylı olarak zaman ile bağlantılıdır.

Toplumsal israf konularımızı sosyal alışkanlıklarımız, geleneklerimiz, sosyal algı ve kaygılarımız şekillendirir. Normalin ve imkanların üstüne çıkan bütün tören ve kutlamalar, toplu etkinlikler, topluma özel tüketim ve harcama alışkanlıkları, toplumsal rol modellerinin başlattığı akımlar vb. ile israf olarak tanımlanabilecek denilebilecek süreçler yaşanır. Normalde sağlık ve eğlence için yapılması beklenen sporun, futbol gibi bazı dallarının, en büyük israf merkezlerine dönüşmesini, israf sonuçlu yozlaşmayı

hepimiz görüyor ama önleme yönünde etkili olamıyoruz. Adeta zorla kabul ettirilmiş ve topluma dayatılmış kurumsal israflarımız da var. Kamu tarafından himaye edilen ve işlettilen kumar uygulamaları gibi.

İsraf edenler içerisinde şüphesiz en büyüğü, en tehlikelisi ve düzeltilmesi en zor olanı kamu, yani devletin kendisidir!

Çünkü bireysel israfın en büyük zararı kişinin kendisine ve ailesinedir. Hesap sorulduğunda muhatap ve sorumlu olacağı kişiler belirli ve sınırlıdır. İsrafın kaynağı en fazla kendi imkanları kadardır. Kişinin zamanı, sağlığı, malı ve parası bittiğinde israf edebileceği pek bir şeyi de kalmaz!

Toplumsal israf uygulamaları daha çok gönüllü katılım üzerine kuruludur. Genel etkisini kısmen herkes yaşasa da bireyler kendisini bu israf kaynaklarından isterlerse koruyabilirler. Mesela futbol maçı izlemek için büyük bedeller verip stadyuma gitmeye herkese mecbur değildir. İsrarla yoğrulan aşırı masraflı düğün törenlerini herkes yapmak zorunda değil. "El alem ne der?" putuna karşı duramayanlar sadece kendilerini bağlar.

Ama kamu öyle mi? Kişilerin rüyasında bir göremeyecekleri kaynakları halk adına yönetenlerin aldıkları hatalı karar ve uygulamaların ceremesini bütün toplum çeker! Kamu israfı büyüklük, yaygınlık ve etkinlik açısından diğerlerinden açık ara önde gelir. Kul hakkı ve helalleşme söz konusu olduğunda muhatap kitle gelmiş ve gelecek olanlar ile birlikte inanılmaz boyutlara ulaşır. Bu nedenle, kamusal israfın yönetici olan failleri hiçbir zaman kesinleşen bir helalleşme ve aklanma ayrıcalığına kavuşamazlar. Kamuda yetki seviyesi arttıkça israf vb. hatalı uygulamalar için üstlenilen sorumluluk da geometrik ölçülerde büyür ve yaygınlaşır.

İsraf konusu çok önemli, yaygın, etkili ve tehlikeli sonuçları üretebildiği için, tek bir yazıyla ele alıp tamamına mündemiç (içeren) bir çalışma yapmak elbette haddimde değildir. İsrafın tanımı ve failleri açısından gruplandırılmasıyla başladığım bu seriye, imkan ve fırsat ölçüsünde farklı konuları ele alarak devam edeceğim inşaAllah...